

SUKUPOLVENVAIHDOKSEN KUSTANNUKSET JA NIIHIN
VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Annala Satu

Opinnäytetyö
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet
Liiketalouden koulutus
Tradenomi

2018

Kauppa, hallinto ja oikeustieteet
Liiketalouden koulutus
Tradenomi

Tekijä	Satu Annala	Vuosi	2018
Ohjaaja	Lahja Karjalainen		
Toimeksiantaja			
Työn nimi	Sukupolvenvaihdoksen kustannukset ja niihin vaikuttavat tekijät		
Sivu- ja liitesivumäärä	45 + 0		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä sukupolvenvaihdoksen kustannuksiin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin. Työn tavoitteena oli saada kerättyä tietoa miten koostuvat sukupolvenvaihdoksen kustannukset ja tämän jälkeen luoda toimeksiantoyritykselle esimerkkilaskelmia. Työ koostui täten teoriaosuudesta ja toiminnallisesta osuudesta.

Työn teoriaosuudessa tutkittiin ensin, millaisin toimenpitein voi valmistautua tulevaan sukupolvenvaihdokseen. Tämän jälkeen käytiin läpi, mistä koostuvat sukupolvenvaihdoksen kustannukset. Tutkimus rajattiin koskemaan osakeyhtiössä tehtävää sukupolvenvaihdosta, jossa ei ollut aiempia vertailuluovutusten tietoja käytettävissä, eikä osakkeen arvoa aiemmin määriteltynä. Teoriaosuudessa lähimpinä käytettiin sekä kirjallisia että verkkolähteitä. Työn tutkimusosuus suoritettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Yrityksen data oli myös oleellinen osa lähdetietoja, mutta näitä ei salassapitovelvollisuuden vuoksi täysin todellisina voitu tässä työssä kuvata, vaan lähinnä suuntaa-antavina tietoina.

Työn toiminnallinen osuus suoritettiin siten, että teoriaosuudesta saadut tiedot sovellettiin koskemaan opinnäytetyön toimeksiantajayritystä palvelevaksi kokonaisuudeksi. Näin pystyttiin tekemään yritykselle suuntaa-antavia laskelmia tulevan sukupolvenvaihdoksen kustannuksista ja mistä nämä kustannukset koostuivat.

Tämä opinnäytetyö antoi pohjatietoja tulevan sukupolvenvaihdoksen molemmille osapuolille. Työ toi esille toimeksiantajayrityksen mahdollisuudet verotuksellisiin sukupolvenvaihdoshuojennuksiin ja miten näitä voidaan hyväksikäyttää. Tulevaa sukupolvenvaihdosta suunniteltaessa vuonna 2013 tapahtunut muutos toimeksiantajayrityksen omistajuudessa vaikuttaa erityisesti tuloverolain suomiin huojennumahdollisuuksiin. Tähän työhön kootut taulukot toimeksiantajayrityksen tiedoin antavat suuntaa, millaiset kustannukset tulee sukupolvenvaihdosprosessista. Johtopäätöksenä todettiin myös, että verottajalta on kannattavaa pyytää ennakkopäätös verotuskohtelusta ennen kuin lopullisia päätöksiä tehdään.

Avainsanat

sukupolvenvaihdos, verotus, yrityssuunnittelu, rahoitus

School of
Business and Administration
Degree Programme in Business
Management
Bachelor of Business Administration

Author	Satu Annala	Year	2018
Supervisor	Karjalainen Lahja		
Commissioned by			
Subject of thesis	The costs of generational change and factors influencing them		
Number of pages	45 + 0		

The purpose of this thesis was to study the costs of the generation change and the factors influencing it. The aim of the thesis was to gather information of the various factors involved in the costs and then to create the precursor calculations for the assignment company. The work thus consisted of the theoretical part and the functional part.

The theoretical part of the thesis was the first section where measures, that can be done to prepare for the future generation change, were studied. This was followed by the cost of generational replacement. The study was limited to a generation change in a limited liability company, where previous comparative disclosures were unavailable and the value of the share was not previously defined. In the theoretical part, both literary and network sources were used as sources. The research part of the thesis was carried out as qualitative research. The data of the company was also an essential part of the data but, because of the obligation of professional secrecy, it could not be fully described in this work, but mostly as indicative data.

The operational part of the work was carried out in such a way that the information obtained from the theoretical part was applied to the assignment company. This made it possible to provide the company with indicative calculations of the costs of future generational replacement and the costs involved.

This thesis gave basic information on the future generation change for both parties. The work highlighted the potential of the assignment company for tax breaks in generational exchanges and how to exploit them. When designing the future generation change in 2013, the change in the ownership of the assignment company will in particular affect the possibilities of reducing the income tax law in Finland. Tables compiled into this work by the directional information of the assignment company give an indication of what costs will come from the future process. It was also concluded that it is worthwhile asking to request a prior decision on tax treatment before final decisions are taken.

Key words change of generation, taxation, company planning, financial

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VALMISTAUTUMINEN SUKUPOLVENVAIHDOKSEEN	8
2.1	Yritysmuodon valinta.....	8
2.2	Yrityksen valmistaminen omistajanvaihdosta varten.....	9
3	SUKUPOLVENVAIHDOKSEN KUSTANNUSTEN RAKENTUMINEN	11
3.1	Lähtökohdat sukupolvenvaihdokseen	11
3.2	Kustannukset	11
3.3	Jatkajan rahoituksen mahdollisuudet ja esteet	12
3.4	Vaihtoehdot toteuttamiselle.....	14
3.4.1	Yrityskauppa	14
3.4.2	Lahja	17
3.4.3	Ennakkoperintö ja suosiolahja.....	18
3.4.4	Alihintaiset luovutukset ja lahjan luonteiset kaupat	19
3.4.5	Luovutustavan valinta.....	21
3.5	Verotus	21
3.6	Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset ja niiden edellytykset.....	24
3.6.1	Tuloverolain sukupolvenvaihdoshuojennus.....	24
3.6.2	Perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennus	27
4	YRITYKSEN ARVONMÄÄRITYS	30
4.1	Arvonmäärittämisestä yleisesti.....	30
4.2	Verottajan käyttämä arvonmäärittäminen	30
4.2.1	Substanssiarvo.....	31
4.2.2	Tuottoarvo	31
4.2.3	Yrityksen käypä arvo substanssi- ja tuottoarvion perusteella	33
4.3	Yrityksen arvonmäärittämisen muita tapoja	34
4.3.1	Osakeyhtiön yritysvarallisuuden arvioiminen PerVL 55.2 §:ssä	35
4.3.2	Sukupolvenvaihdoshuojennuksessa käytettävän arvon määrittäminen.....	35
4.3.3	Vapaan kassavirran laskelma	36
5	TOIMEKSIANTAJAYRITYS: [REDACTED]	38
5.1	Toimeksiantajayrityksen lähtökohdat sukupolvenvaihdokseen	38

5.2	Toimeksiantajayrityksen verohuojennusmahdollisuudet	38
5.3	Toimeksiantajayrityksen arvonmääritys	38
5.4	Toimeksiantajayrityksen esimerkkilaskelmat	39
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
	LÄHTEET	45

1 JOHDANTO

Suurten ikäpolvien eläköityessä ovat myös yhä useamman yrityksen jatkomahdollisuudet selvittelyssä. Sukupolvenvaihdos on ajankohtainen aihe ja usean eläkeikää lähestyvän yrittäjän haaveena, mutta toisinaan jatkajaa yritykselle ei löydy perhepiiristä. Idea opinnäytetyöhöni tuli suoraan omasta elämästäni. Isäni omistamassa yrityksessä on tarkoitus tämän vuoden aikana tehdä sukupolvenvaihdos kolmelle lapselle hänen jäädessään ansaitulle eläkkeelle. Minulla ei ollut ennakoon juurikaan tietoa sukupolvenvaihdosprosessista, joten opinnäytetyön aihetta miettiessäni, kehittyi ajatus perehtyä asiaan tarkemmin. Sukupolvenvaihdos kokonaisuudessaan on laaja prosessi. Jotta opinnäytetyö pysyi hallittuna, on aihetta rajattu, jolloin pystyttiin perehtymään syvemmin valittuihin tutkimuskohteisiin.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia mistä koostuvat sukupolvenvaihdosprosessin kustannukset ja miten ne näyttäytyvät toimeksiantajayrityksen lähtökohdista. Lisäksi tavoitteena on tutkia, mitkä toteuttamistavat ovat mahdollisia tulevassa sukupolvenvaihdoksessa ja mitkä ovat näiden vaihtoehtojen kustannusseuraamukset. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan osakeyhtiössä tehtävää sukupolvenvaihdosta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ovat

Päättökysymys:

- Mistä koostuvat sukupolvenvaihdosprosessin kustannukset?

Apukysymykset:

- 1) Miten voi vaikuttaa edeltävillä toimenpiteillä tulevaan prosessiin?
- 2) Miten voi vaikuttaa tulevan prosessin kustannuksiin?
- 3) Mitä hyötyjä voidaan case-yrityksen osalta saada mm. verohuojennuksista?

Opinnäytetyön toimeksiantajayrityksenä toimii vuonna 1980 perustettu metsäko-neurakointialan yritys [REDACTED]. Yritys on toiminut avoimena yhtiönä sekä

kommandiittiyhtiönä ennen muuttumista osakeyhtiöksi 1.2.2018 alkaen. Yrityksen kaikki osakkeet omistaa yksi henkilö, joka on vuonna 2013 ostanut 50 prosenttia yrityksestä, mutta omistanut toisen 50 prosenttia yrityksen alkuajoista lähtien.

Opinnäytetyön lopputuloksena on saada suuntaviivat toimeksiantajayrityksen tulevaan sukupolvenvaihdokseen. Työssä aluksi tutkitaan, mitä ennalta edeltäviä toimenpiteitä voidaan tehdä ja miten nämä vaikuttavat varsinaiseen sukupolvenvaihdosprosessiin. Tämän jälkeen perehdytään varsinaisen sukupolvenvaihdoksen eri osa-alueisiin eli eri toteuttamistapoihin, veroseuraamuksiin ja näiden vaihtoehtojen kokonaiskustannuksiin. Työn viimeisessä kappaleessa kootaan yhteen teoriaosiossa esille tulleet asiat toimeksiantajayrityksen tietojen valossa.

Opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään ymmärtämään kohteena olevan toimeksiantajayrityksen laatua, ominaisuuksia ja merkitystä, sekä näiden vaikutusta tulevaan sukupolvenvaihdosprosessiin.

2 VALMISTAUTUMINEN SUKUPOLVENVAIHDOKSEEN

2.1 Yritysmuodon valinta

Yritysmuodon muutokseen liittyy monenlaisia verokysymyksiä, kuten yritysmuotoa muuttavan yrityksen tuloverotus, osuuksien omistusajan laskeminen osakkaan myydessä ne sekä varainsiirtovero ja verovastuu. Yritysmuoto voidaan useissa tapauksissa muuttaa ilman välittömiä veroseuraamuksia, mutta koska muutokseen liittyvät verokysymykset ovat monitahoisia ja tehtyjä virheitä on myöhemmin vaikea korjata, on yritysmuodon muutos syytä suunnitella ja toteuttaa huolellisesti. (Ossa 2014, 44 - 45.)

Yritysmuoto vaikuttaa keskeisesti sekä yrityksen että sen omistajien verotukseen. Osakeyhtiöitä ja osuuskuntia verotetaan yhteisöinä. Yhteisöverotuksessa vero yhteisön tulosta maksuunpannaan yhteisölle itselleen. Omistajia verotetaan tiettyin rajoituksin myös heidän yhteisöiltä saamistaan tuloista. Avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä eli tavanomaisemmin henkilöyhtiöitä kutsutaan verotuksessa elinkeinoyhtymiksi. Elinkeinoyhtymän tulos verotetaan sen omistajien eli yhtiömiesten tulona. Yksityisliikkeen eli toiminimen tulo verotetaan liikkeenharjoittajan tulona. (Kukkonen & Walden 2014, 17.)

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ovat henkilöyhtiöitä, jotka osakeyhtiöön verrattuna ovat varsin joustavia yhtiömuotoja. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (AKYL) sisältää harvoja pakottavia säännöksiä ja täten yhtiömiehet voivat muun muassa sopia yhtiöosuuksistaan vapaasti haluamallaan tavalla. Oleelliset AKYL:n pakottavat säännökset ovat 1 luvun 4 §:ssä, jonka mukaan yhtiösopimuksen muutos on pätevä vain, jos kaikki yhtiömiehet ovat muutoksesta yksimielisiä ja 2 luvun 6 §:ssä, jonka mukaan yhtiömiehen on suoritettava yhtiölle yhtiösopimuksessa sovittu yhtiöpanos. Tämä tahdonvaltaisuus ja tekninen helpous antavat hyvän perustan omistajanvaihdoksiin henkilöyhtiömuodossa sekä vanhojen yhtiömiesten kesken, että uusia yhtiömiehiä ottamalla. (Immonen & Lindgren 2013, 252.)

Henkilöyhtiöihin liittyvän joustavan hallinnoinnin vastapainona on AKYL:n mukaan rajaton henkilökohtainen vastuu, jonka mukaan yhtiömiehet vastaavat tällaisen yhtiön velvoitteista niiden täyteen määrään niin kuin omasta velastaan, poikkeuksena kommandiittiyhtiön äänettömät yhtiömiehet. Täten yhtiömiehet eivät voi sopia keskenään velkavastuusta, vaan velkavastuun siirtäminen tai sen leikkaaminen edellyttää aina velkojan hyväksymisen. (Immonen & Lindgren 2013, 252-253.)

Johtuen yhtiömiesten henkilökohtaisesta vastuusta on yleensä tarkoituksenmukaisempaa tehdä sukupolvenvaihdos osakeyhtiömuodossa, koska yleiseltä kannalta katsottuna ei ole järkevää säilyttää jatkajalle täyttä henkilökohtaista vastuuta yrityksen veloista ja velvoitteista. Tämä ei toki estä henkilöyhtiön sukupolvenvaihdosta, mikäli velkavastuu laajuus on etukäteen tiedossa ja hallittavissa. (Immonen & Lindgren 2013, 253.) Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö voidaan muuttaa osakeyhtiöksi ja näin voidaan tehdä myös esitoimena ennen omistajanvaihdosta. Kun omistajanvaihdos tämän muutoksen jälkeen tehdään osakeyhtiön osakeista, henkilöyhtiön veloista vastaa vain osakeyhtiö. (Immonen & Lindgren 2013, 253.)

Muun muassa tämän henkilökohtaisen vastuun vuoksi toimeksiantajayritys päädyttiin muuttamaan kommandiittiyhtiöstä osakeyhtiöksi ennen sukupolvenvaihdoksen suorittamista.

2.2 Yrityksen valmistaminen omistajanvaihdosta varten

Ennen sukupolvenvaihdoksen toteuttamista on usein tarkoituksenmukaista pyrkiä järjestelemään kohdeyrityksen oman pääoman rakennetta keventämällä yrityksen tasetta. Tasetta voidaan keventää muun muassa voitonjakokelpoisten varojen ja liiketoiminnan harjoittamiseen nähden tarpeettoman suuren pääoman siirtäminen luovuttajalle. Näillä toimenpiteillä yrityksen luovutus voidaan toteuttaa vähäisemmällä rahoituksella ja/tai alhaisemmilla verokustannuksilla. (Juusela & Tuominen 2010, 246.)

Jatkajan rahoituspainetta voidaan keventää omia osakkeita käyttämällä, eli kun yritys ostaa luopujan osakkeita, jatkajan ei tarvitse tältä osin hankkia omaa rahoitusta. Välillisestihän kysymys on jatkajan varallisuudesta, koska yhtiön ostaessa omia osakkeita maksetaan kauppahinta yrityksen varoilla, joka tavallisesti vähentää kauppahinnan määrän verran yhtiön jakokelpoisia varoja. Jatkaja tällöin siis kuluttaa myöhempää varojenjakopotentialia, koska normaalitilanteissa omien osakkeiden hankkimisessa kauppahinta katetaan juuri jakokelpoisista varoista. (Immonen & Lindgren 2013, 214.)

Täysin aukoton vaihtoehto omien osakkeiden hankkiminen yritykselle ei ole, koska osakkeiden ostamiseen liittyy paitsi yhtiöoikeudellisia myös vero-oikeudellisia kysymyksiä. Verotuksen näkökulmasta ongelmallisin asia on peitelty osingon arviointi. Peitelty osinko johtaa säännönmukaisesti ankarampaan verotukseen kuin luovutusvoitto, joten jotta peittelystä osingosta verottaminen voidaan välttää, tulee voida perustella vahvoin verotuksesta riippumattomin syin miksi yritys on hankkinut omia osakkeitaan. Asiaan liittyy paljon arviointitekijöitä ja myös tulkinnanvaraisuutta, joten sen vuoksi on yleensä tarkoituksenmukaista varmistaa verokohtelu Verohallinnon ennakkoratkaisulla. (Immonen & Lindgren 2013, 214-215.)

Sukupolvenvaihdosta valmistelevien toimenpiteiden suunnittelussa on oleellista, että rakennejärjestelyt eivät aiheuta ainakaan merkittäviä veroseuraamuksia. Usein tavoitteena onkin, että järjestelyt voidaan toteuttaa veroneutraalisti. Tärkeää on huomioida se, että välittömästi ennen sukupolvenvaihdosta tai yrityskaupan toteuttamista tehtyihin järjestelyihin voi liittyä riski, että ne katsotaan ilman liiketoiminnallisia perusteita, pelkästään veron välttämisen tarkoituksessa tehdyiksi järjestelyiksi. Tällöin järjestelyihin voidaan puuttua veronkiertosäännösten nojalla ja esimerkiksi elinkeinotulon verottamista koskevan lain (EVL) 52h §:n perusteella voidaan evätä yritysjärjestelyn veroneutraali käsittely vedoten ”jos on ilmeistä, että järjestelyn yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tavoitteista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen”. Täten yritysrakenteen järjestely onkin aina tarpeen suunnitella huolellisesti ja monissa tilanteissa verokohtelu on tarkoituksenmukaista varmistaa verottajalta haettavalla maksullisella ennakkotiedolla. (Juusela & Tuominen 2010, 246-247.)

3 SUKUPOLVENVAIHDOKSEN KUSTANNUSTEN RAKENTUMINEN

3.1 Lähtökohdat sukupolvenvaihdokseen

Monet perheyriyten omistajat haluavat yrityksen säilyvän perheyriyksenä. Valitettavasti harvat perheyriykset selviävät edes toiselle sukupolvelle. Hyvä yrittäjäpolvenvaihdossuunnitelma auttaa luopujaa siirtämään yrityksensä perheenjäsenilleen varmistaen toiminnan jatkumisen ja minimoiden siirron veroseuraukset. Yrityksen siirtoon voidaan käyttää eri strategioita. Käytettävän menetelmän on sisällettävä selkeä strategia omistuksen ja johtamisen siirtoon. (Kangas 2004, 58.)

Sukupolvenvaihdoksella tarkoitetaan yleensä yrityksen siirtämistä samaan perhepiiriin kuuluvalle henkilölle tai henkilöille siinä tarkoituksessa, että henkilö jatkaa yritystoiminnan harjoittamista. Vaihdoksen tavoitetta voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta, koska luopujan, jatkajan, kohdeyrityksen ja yhteiskunnan intressit ovat monessa suhteessa yhteneväiset sukupolvenvaihdoksessa. Keskeisenä tavoitteena sukupolvenvaihdoksessa on liiketoiminnan siirtäminen sen toimintaa jatkavalle yrittäjälle ja sukupolvenvaihdoshuojennusten säätämällä on pyritty turvaamaan paitsi yritystoiminnan jatkuminen myös yrityksessä olevat työpaikat. (Juusela & Tuominen 2010, 13.)

Sukupolvenvaihdos on jokaisessa yrityksessä yksilöllinen tapahtuma, jossa kysymyksessä on yrittäjän elämäntyön siirtyminen toisiin käsiin. Yrittäjällä saattaa olla selkeä näkemys siitä, kenelle ja missä muodossa hän haluaa yrityksensä siirtyvän. Asiaan liittyy usein runsaasti tunnepitoisia seikkoja, mutta suunnittelu-prosessin aikana tulee selvittää myös eri vaihtoehtojen taloudelliset seuraamukset, joista verotus on keskeisimpiä. (Tomperi 2014, 148.)

3.2 Kustannukset

Sukupolvenvaihdosta toteutettaessa yhtenä keskeisenä tavoitteena on järjestelyn kustannusten minimoiminen. Sukupolvenvaihdoksesta aiheutuvia kustannuksia ovat muun muassa järjestelyn suunnittelemisen ja toteuttamisen kustannuk-

set, verokustannukset ja rahoituskustannukset. Kustannuksia voi muodostua yritystoiminnasta luopujalle ja jatkajalle sekä kohteena olevalle yritykselle. Ammatillisesta sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelusta aiheutuvat kustannukset voivat säästyä käytännössä moninkertaisesti vero- ja rahoituskustannuksissa saavutettavien hyötyjen kautta. (Juusela & Tuominen 2010, 14.)

Verotuksessa saavutettavat kokonaissäästöt voidaan ulottaa koskettamaan sekä luopujaa että luovutuksensaajaa esimerkiksi kohteen hinnoittelun avulla. Perhepiirissä tapahtuvissa sukupolvenvaihdoksissa tulee ottaa huomioon myös se, että yritystoiminnasta luopuvan omistajayrittäjän toimeentulo tulisi turvata sukupolvenvaihdoksen jälkeenkin. Perhepiirissä tapahtuvissa sukupolvenvaihdoksissa kokonaisverorasitusta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon sukupolvenvaihdoksen verokustannukset yhdessä myöhemmin tapahtuvan perimyksen verokustannusten kanssa. Mikäli sukupolvenvaihdos toteutetaan kauppana, vastikkeena maksettava kauppahinta siirtyy perintönä lapsille, jos sitä ei kuluteta ennen kuolemaa. Tästä vastikkeesta perillinen on velvollinen suorittamaan täyden perintöveron eikä sukupolvenvaihdoksen suomia huojennuksia siten voida täysimääräisesti saavuttaa. (Juusela & Tuominen 2010, 16.)

3.3 Jatkajan rahoituksen mahdollisuudet ja esteet

Kun omistusjärjestely tehdään kokonaan tai osittain vastiketta vastaan, jatkajan tulee pystyä rahoittamaan kauppahinnan maksaminen. Rahoituksen hankkiminen on aina haasteellista ja tyypillisessä sukupolvenvaihdostilanteessa se on sitä erityisesti. Usein tarvitaan ulkopuolista rahoitusta pankista, pääomasijoittajalta tai muulta luotonantajalta. Yleinen piirre tällaisissa kauppajärjestelyissä on, että kohdeyhtiössä voi olla runsaasti rahoituspotentiaalia, jopa likvidejä kassavaroja, mutta ostajalla itsellään näitä resursseja niukasti. (Immonen & Lindgren 2013, 213.) Rahoituksen saamisen edellytyksenä voi myös olla, että osakkeet, osuudet tai liiketoiminta ostetaan henkilökohtaisen omistamisen sijaan perustettavan uuden yhtiön nimiin. Miinuksena tässä on, että tällöin ei ole mahdollista hyödyntää luovutusvoiton verovapautta. (Yrittäjät 2017.)

Ulkopuolisen rahoituksen saamista voi hankaloittaa vakuuksien puute. Kohdeyhtiön antama rahoitusapu estetään kattavasti osakeyhtiölain (OYL) 13:10 §:n säännöksissä niin sanotusta rahoituskiellosta. *Yhtiö ei saa antaa rahallainaa, varoja tai vakuutta käytettäväksi siihen tarkoitukseen, että ulkopuolinen voi hankkia yhtiön tai sen emoyhtiön osakkeita* (Osakeyhtiölaki 2006). Tämä kielto on hyvin laaja ja tarkoittaa käytännössä sitä, että jatkajan tulee järjestää kauppahinnan maksamisen rahoitus itsenäisesti, ilman yhtiön rahoitusapua. Jatkaja ei täten voi käyttää hyväksi yhtiön varoja sen enempää velan kuin vakuuksien tai muunkaan rahoitusvälineen tai -tavan muodossa. (Immonen & Lindgren 2013, 213.)

Sukupolvenvaihdoksen rahoituksessa voidaan menetellä myös siten, että kauppahinta tai osa siitä jätetään velaksi myyjälle. Tällöin verotuksessa kauppahinta katsotaan kuitenkin saaduksi jo myyntivuonna ja jos velalle maksetaan korkoa, korkotulo on saajalleen veronalaista pääomatuloa ja maksajalle vähennyskelpoista tulonhankkimisvelan korkoa. Voidaan myös sopia, että laina on koroton ja tällöin korottomuuden tuomasta edusta ei vakiintuneen käytännön mukaan määrätä lahjaveroa. (Yrittäjät 2017.)

Pääsääntöisesti yritys, jonka arvossa tuotot on laskettu yhteen alle kahdelta vuodelta, on halpa ja yritys, jonka tuotot on laskettu yhteen yli kuudelta vuodelta, on kallis. Näin on mm. siksi, että yrityskaupassa on lähes aina mukana rahoittajina pankkeja ja Finnvera. Ilman heitä kauppoja ei todellisuudessa syntyisi, koska pelkästään omilla rahoilla ei yrityksiä osta juuri kukaan. Rahoittajien antamat yrityskaupan rahoitukset liikkuvat edellä mainitussa aikahaarukassa. Ostajan on siis maksettava yrityskauppaa varten ottamansa laina takaisin 2-6 vuoden sisällä korkoineen. Jos yrityksen hinta on niin korkea, että lainan takaisinmaksu veisi esim. 8 vuotta, on rahoitusta erittäin vaikea saada. Säännölle löytyy toki poikkeuksia. Valtaosa kaupoista tehdään 2-4 vuoden takaisinmaksuajoilla ja merkittävästi pienempi joukko 5-6 vuoden takaisinmaksuajoilla. (Yrittäjät 2014.)

Järjestelyn rahoittaminen optimaalisella tavalla onkin yrityksen omistajanvaihdoksen keskeinen elementti. Lähtökohtaisesti kysymys on siitä, miten yritystoiminnan jatkaja rahoittaa kohteen hankinnan. Luopujalle suoritettavan kauppahinnan lisäksi luovutuksensaaja voi olla velvollinen suorittamaan saannostaan myös

varainsiirtoveron ja luopuja on puolestaan velvollinen suorittamaan mahdollisesta luovutusvoitosta veroa, ellei luovutusta pidetä verovapaana. (Juusela & Tuominen 2010, 15.)

3.4 Vaihtoehdot toteuttamiselle

3.4.1 Yrityskauppa

Sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa vastikkeellisena yrityskauppana. Käytännössä vastikkeelliset järjestelyt tulevat kysymykseen erityisesti silloin, kun jatkaja ei ole luovuttajan sukulainen tai muutoin lähipiiriin kuuluva. Mikään ei estä perheen sisäistenkään järjestelyiden toteuttamista vastikkeellisena yrityskauppana, mutta käytännössä näissä tilanteissa luovuttajalla on usein tahtoa toteuttaa luovutus markkinaehtoista hinnoittelua edullisemmalla hinnalla, jolloin toteutustapana on yleensä lahjoitus tai lahjoituksen ja vastikkeellisen kaupan yhdistelmä eli lahjanluontoinen kauppa. (Juusela & Tuominen 2010, 25.)

Osake- ja henkilöyhtiössä voi tapahtua omistajanvaihdos siten, että luovutuksen kohteena ovat yhtiön osakkeet tai osuudet. Tätä kutsutaan osakekaupaksi. Osakekaupassa myyjänä on osakas tai yhtiömies, jonka henkilökohtaiseksi tuloksi huomioidaan saatu kauppahinta. Toinen vaihtoehto on liiketoimintakauppa, jota kutsutaan myös substanssikaupaksi, jossa myyjänä on yhtiö. Mikäli saatu kauppahinta halutaan yhtiöstä omistajille, osakeyhtiössä vaihtoehtoisiksi jää osingon tai palkan nostaminen tai yhtiön purkaminen. (Yrittäjät 2017.)

Osakekauppa ja liiketoimintakauppa ovat yleisimmät yrityskaupan toteutustavat ja perustuvat rahavastikkeeseen. Osakekauppa on näistä myyjän kannalta selkein ja turvallisin, koska myyjä vapautuu yhtiön vastuista ja osakkeiden myynnistä syntyvä luovutusvoitto verotetaan pääomatulona. Liiketoimintakauppa taas tuottaa myyntituloa itse yhtiölle, jolloin myyjän on vaikea etukäteen arvioida, paljonko hänelle jää kauppahinnasta voiton kotiuttamisen ja verojen jälkeen varoja. Ostajan kannalta nyrkkisääntönä liiketoimintakauppa on turvallisempi, koska kauppa kohdistuu vain erikseen sovittuihin tase-eriin. (Lakari & Engblom 2012, 40.)

Yrityskaupan verotus on erilainen omistusta koskevassa osakekaupassa kuin liiketoimintakaupassa ja verotus riippuu monesta tekijästä. Täten verokohtelu usein ohjaa kaupan rakenteen valinnassa. Valittaessa kaupan rakennetta myyjällä voi olla hyvin erilaisia verotustavoitteita kuin ostajalla, ja usein osapuolten verotukselliset edut ovatkin keskenään ristiriitaisia. Kauppa syntyy silloin sovittamalla yhteen myyjän ja ostajan tavoitteet. (Immonen & Lindgren 2013, 42.)

Sukupolvenvaihdosta edistävänä toimenpiteenä voidaan toteuttaa osakepääoman korotus suunnattuna antina toiminnan jatkajalle. Luopuvan osakkaan omistus ei sinänsä muutu, mutta hänen omistusosuutensa pienenee. Osakemerkinnässä on käytettävä käypää hintaa, sillä alihintainen merkintä saattaa johtaa lahjaveroseuraamukseen. Osakeanniksi kutsutaan siis tilannetta, jossa yhtiö antaa uusia osakkeita tai luovuttaa jo hallussaan olevia osakkeita ja osakkeet voidaan antaa merkittäviksi maksua vastaan (maksullinen osakeanti) tai maksutta (maksuton osakeanti). Osakeannilla ei välttämättä aina koroteta osakepääomaa, sillä OYL perustuu osakkeiden nimellisarvottomuuteen, eli osakepääoma ja osakepääoman korottaminen on erotettu toisistaan. Osakeanti ei siten korota osakepääomaa, jos yhtiöjärjestyksessä ei ole määritelty osakkeen nimellisarvoa. (Kess 2011, 73.)

Mikäli toiminnan jatkajaksi ajateltu henkilö on jo ennen sukupolvenvaihdosta osakkeenomistaja, voidaan osakeomistusta siirtää tälle jatkajalle lisää esimerkiksi niin, että yhtiö ostaa luopuvalta omistajalta osakkeita. Näin muiden osakkeenomistajien omistusosuus kasvaa. Omien osakkeiden osto on mahdollista, jos yhtiössä on jakokelpoisia varoja. Omien osakkeiden hankinta voi olla tarpeellista esimerkiksi sukupolven- tai muun omistajanvaihdoksen helpottamiseksi, sillä äänivaltaa, osingonsaamis- ja muitakaan osakeoikeuksia omat osakkeet eivät luo yritykselle. (Kess 2011, 77.)

Omien osakkeiden hankinta voi tapahtua yhtiön tekemän julkisen ostotarjouksen kautta, mutta myös vaihdon kautta tulevien osakkeiden voidaan katsoa tulleen yhtiön haltuun hankinnan kautta. Omien osakkeiden hankinta tapahtuu osakkeenomistajille tehtävän ostotarjouksen avulla. Tilanteessa, jossa osakkeita hankitaan muussa kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden mukaisessa

suhteessa, on kysymys suunnatusta omien osakkeiden hankinnasta, johon tulee olla yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Omien osakkeiden hankinnassa on kiinnitettävä huomiota myös tarjotun vastikkeen ja osakkeiden käyvän hinnan suhteeseen, kun arvioidaan suunnatun hankinnan hyväksyttävyyttä. Mikäli osakkeita hankitaan yli käyvän hinnan, edellyttää se erityisiä perusteita. Jos osakeyhtiö maksaa osakkeistaan käypää arvoa korkeamman hinnan, verotetaan käyvän arvon ylittävä määrä peiteltynä osinkona. Näin sen vuoksi, että omien osakkeiden hankkimisessa kysymyksessä on yhtiön varojen jakaminen osakkeenomistajille. Osakkeista maksetusta hinnasta riippumatta yhtiön varojen jakaminen osakkeita hankkimalla voidaan katsoa peiteltyksi osingoksi, jos on ilmeistä, että varojen jakaminen on tapahtunut osingosta menevän veron välttämiseksi. (Kess 2011, 77-78.)

Verohallinnon 1.9.2017 voimaan tulleessa ohjeistuksessa sanotaan, että kun omia osakkeita hankitaan sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi, tavoitteena on tavallisesti todellinen omistussuhteiden muutos eikä osingosta menevän veron välttäminen. Peiteltyä osinko ei siten yleensä katsota syntyvän, josta omien osakkeiden hankinnan ja muiden sukupolvenvaihdokseen liittyvien toimien tuloksena yhtiön omistus tosiasiallisesti siirtyy jatkajille ja omien osakkeiden hankinta tehdään korkeintaan käypään hintaan. Lisäksi edellytetään, että järjestelyyn ei liity sellaisia lähipiirin kesken tehtäviä muita järjestelyitä (esimerkiksi osakkeiden eri sarjaan muuttamisia), joiden tarkoituksena on veroetujen tavoittelu. Peiteltyyn osingon kannalta raskauttavaa on, jos järjestelyn tosiasiallisena tarkoituksena ei voida pitää yrityksen omistuksen siirtämistä sukupolvenvaihdoksena luopujalta jatkajille, vaan tavanomaista osinkoverotusta kevyempää tapaa siirtää yhtiön varoja yrittäjälle, joka edelleen jatkaa toimintaa. Ratkaisu tehdään kokonaisarviointina edellä mainitussa ohjeessa kuvatuin tavoin ja ottaen huomioon kaikki järjestelyn olosuhteet. (Verohallinto 2017a.)

Osakekaupan ominaispiirteisiin kuuluu, että yksityishenkilön tai -henkilöiden ollessa ostajana toteutetaan osakekauppa yleensä erikseen perustettavan holding-yhtiön lukuun, joka nostaa kauppahintaan tarvittavan oman ja vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen. Usein tavoitteena on ostajayhtiön ja kohdeyhtiön nopea

fuusio, jonka jälkeen myös ostettavan yhtiön omaisuutta voidaan pantata kaup-
pahintavelkojen vakuudeksi. Osakekauppa on oikeudelliselta luonteeltaan myy-
jän kannalta irtaimen omaisuuden kauppa. (Kess 2011, 58.)

Liiketoimintakaupan ominaispiirteisiin kuuluu, että myyjänä on kyseinen yritys eli
oikeudellisesta muodosta riippuen avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osakeyhtiö.
Liiketoimintakaupassa voidaan kaupan kohde rajata yksilöllisesti ja tarvittaessa,
myyjän suostuessa tähän, korostetusti ostajan tarpeiden mukaan räätälöitynä ko-
konaisuutena. Liiketoimintakauppa on oikeudelliselta luonteeltaan irtaimen omai-
suuden kauppa kohteena olevan irtaimen liikeomaisuuden osalta ja kiinteistö-
kauppa kohteena olevan kiinteistön osalta. Liiketoimintakaupassa tehdään
yleensä yksi perussopimus pääkauppakirjana ja sen lisäksi luovutettavasta kiin-
teästä omaisuudesta tehdään erilliset maakaaren 2:1 §:n mukaiset luovutuskirjat
omistajanvaihdoksen rekisteröintiä, eli lainhuudatusta varten. (Immonen & Lind-
gren 2013, 28-29.)

3.4.2 Lahja

Lahja on yksipuolinen oikeustoimi, jolla omaisuuden omistusoikeus siirretään toi-
selle ilman vastiketta. Siviilioikeudessa ei ole määritelty yhtä lahjan käsitettä. Lah-
jan tunnusmerkkinä voidaan pitää muun muassa sitä, että lahja olennaisesti vä-
hentää antajan varallisuutta ja lisää saajan varallisuutta, ja edelleen sitä, että va-
rallisuus siirtyy henkilöltä toiselle vastikkeetta vapaaehtoisella luovutuksella. (La-
kari & Engblom 2012, 15.) Ongelmallisena kriteerinä erityisesti verotuksen kan-
nalta voidaan pitää vaatimusta siitä, että luovutukseen tulee sisältyä lahjoitus-
tahto (Immonen & Lindgren 2013, 90).

Irtaimen omaisuuden, joksi yhtiöosuuden tai osakkeiden luovutus huomioidaan,
lahjakirja on vapaamuotoinen. Joka tapauksessa siihen on syytä merkitä ainakin
lahjanantajan ja -saajan tiedot, lahjoituksen kohde sekä omistus- ja hallintaoikeu-
den siirtymisajankohta. Lahjakirjaan merkitään myös lahjanantajan mahdollisesti
pidättämä hallintaoikeus lahjoituksen kohteeseen mikä alentaa lahjan arvoa ja
siten myös mahdollisen lahjaveron määrää. (Lakari & Engblom 2012, 16.)

Sukupolvenvaihdostilanteissa lahjakirjaan merkitään usein myös, että lahja ei ole ennakkoperintöä. Lisäksi lahjakirjalla voidaan määrätä esimerkiksi siitä, että lahjansaajan aviopuolisolla ei ole avio-oikeutta lahjakirjalla lahjoitettuun omaisuuteen eikä sen tuottoon eikä sen sijaankaan tulleeeseen omaisuuteen. (Immonen & Lindgren 2013, 91.)

3.4.3 Ennakkoperintö ja suosiolahja

Omistajanvaihdoksessa ennakkoperintö on aina lahja, ei siis ole mitään erityistä ennakkoperintöluovutusta (Kess 2011, 27). Ennakkoperintö on joko kokonaan tai vain osittain vastikkeeton, siis joko kokonaan lahja tai esimerkiksi lahjanluontoinen kauppa. Luovutusta on pidettävä lahjanluontoisena, kun omaisuuden arvon ja siitä maksetun hinnan välillä on selvä epäsuhta. Siviilioikeudessa ei ole määritelty rajaa sille, mikä vastike on riittävä. Jos maksettu hinta on riittävä, perittävä ei voi määrätä, että perillisen saama omaisuus tulisi ottaa huomioon ennakkoperintönä, vaan kyseessä on tällöin lahjanluontoinen kauppa. (Immonen & Lindgren 2013, 92.)

Lahjanantaja voi pätevästi määrätä, ettei rintaperillisen eikä muun perillisen saama lahjaa ole otettava ennakkoperintönä huomioon jaettaessa aikanaan hänen jäämistöään. Tämä mahdollisuus tulee ottaa huomioon erityisesti lahjalla tai lahjanluoteisella kaupalla toteutettavissa sukupolvenvaihdosluovutuksissa, jotta lahjoittajan kuolema ei myöhemmin aiheuttaisi yritystoiminnan jatkajalle ylivoimaisia taloudellisia rasitteita ja vaarantaisi siten yritystoiminnan jatkuvuutta. Ennakkoperinnöstä tulisi lahjakirjassa lausua selvästi ja nimenomaisesti, jotta määräystä ei tarvitse tulkita perintöverotuksessa tai perinnönjaossa. (Immonen & Lindgren 2013, 92.)

Suosiolahjan ilmeisenä tarkoituksena nimensä mukaisesti on luovutuksensaajan suosiminen rintaperillisten vahingoksi. Suosiolahjan olettaa ei voi, toisin kuin ennakkoperinnön osalta, kumota määräämällä, että lahja ei ole suosiolahja. Perinnönjättäjä ei siis voi eläessään pätevällä tavalla määrätä, että lahjaa ei tulisi ottaa huomioon suosiolahjana laskettaessa muiden perillisten lakiosien osuutta. (Immonen & Lindgren 2013, 93.)

Suosiolahjan osalta laissa ei ole nimenomaisia määräyksiä, miten kauan aikaa sitten annettu lahja voisi vielä olla suosiolahja. Tulkinta näyttäisi oikeuskäytännön valossa olevan sen suuntainen, että yli kymmenen vuotta ennen perittävän kuolemaa annetuilta lahjoilta ainakin on edellytetty erityistä selvitystä nimenomaisesta suosimistarkoituksesta, jotta lahja otettaisiin huomioon lakiosalaskelmassa. Sukupolvenvaihdoksen edistäminen näyttäisi puolestaan vaikuttavan niin, ettei lahjaa helposti pidetä suosiolahjana. (Immonen & Lindgren 2013, 93.)

3.4.4 Alihintaiset luovutukset ja lahjan luonteiset kaupat

Perintö- ja lahjaverolaissa (PerVL) on kaksi alihintaisia luovutuksia, eli ns. lahjan luonteisia kauppvoja koskevaa säännöstä: yleinen, kaikkiin alihintaisiin luovutuksiin sovellettava ns. $\frac{3}{4}$ -sääntö (PerVL 18.3 §) ja ainoastaan laissa säädetyt edellytykset täyttävään sukupolvenvaihdosluovutukseen sovellettava ns. $\frac{1}{2}$ -sääntö (PerVL 55.5 §). Näiden säännösten nojalla käyvän arvon alittavaa osuutta ei pidetä luovutuksensaajan lahjana edellyttäen, että alihintaisuus ei ylitä po. säännöksissä määrättyjä arvoja. (Juusela & Tuominen 2010, 56-57.)

Alihintaishella luovutuksella tarkoitetaan luovutusta, jossa suoritettava vastike on luovutuksen kohteen, esimerkiksi perheyhtiön osakkeiden, käypää arvoa pienempi. Verotuksessa hinnoittelupoikkeaman suuruus vaikuttaa siihen, johtaako alihintainen luovutus mahdollisen tuloverotuksen ohella lahjaverotukseen. Luovutus on tässä mielessä sekamuotoinen: kaupan ja lahjan yhdistelmä. (Immonen & Lindgren 2013, 189.)

Käyvällä arvolla tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa toisistaan riippumattomien osapuolten välillä. Osakkeiden käyvän arvon määrittämiseen sovelletaan Verohallinnon vuosittain päivitettyä ohjetta: Varojen arvostamista perintö- ja lahjaverotuksessa. (Verohallinto 2017a.)

Lahjanluonteisuus ei silti toteudu kaikissa alihintaisissa kaupoissa. Vero-oikeudellisen lahjan vakiintuneita tunnusmerkkejä ovat seuraavat:

- luovutustoimen seurauksena varallisuutta siirtyy pysyvästi henkilöltä toiselle
- varallisuuden luovutuksen seurauksena antajan varallisuus vähenee ja saajan varallisuus kasvaa luovutusobjektin määrällä
- luovuttajalla on (kuviteltu) lahjoittamistahto (animus donandi)

(Immonen & Lindgren 2013, 189-190.)

$\frac{3}{4}$ -sääntöä sovelletaan kaikkiin, niin keskenään lähiyhteydessä olevien tahojen kuin ulkopuolistenkin välisiin luovutuksiin. Säännöksen soveltaminen ei edellytä minkään erityisedellytyksen, kuten kohteena olevan omaisuuden luonnetta, luovuttajaa tai luovutuksensaajaa koskevan edellytyksen, täyttymistä. Käytännössä säännös edellyttää ainoastaan, että omaisuuden käypä arvo pystytään osoittamaan riittävällä tarkkuudella. Säännöksen mukainen luovutus on käytettävissä siitä riippumatta, tulevatko nimenomaiset sukupolvenvaihdoshuojennukset sovellettaviksi. Sukupolvenvaihdostilanteissa alihintainen luovutus voi olla käyttökelpoinen vaihtoehto esimerkiksi silloin, kun lahjoituksen verohuojennusta ei voida soveltaa tai jos jatkaja haluaa, esimerkiksi rahoitussyistä, hankkia osakkeet uudelle omistamalleen yritykselle. (Juusela & Tuominen 2010, 57.)

$\frac{1}{2}$ -säännöstä on säädetty PerVL 55.5 §:ssä. Kun tämän sukupolvenvaihdoshuojennussäännöksen edellytykset täyttyvät, lahjavero jätetään maksuunpanematta, jos vastikkeen määrä on yli 50 prosenttia käyvästä arvosta. Toisin sanoen sukupolvenvaihdostilanteessa kauppahinta voi olla vain reilut puolet osakkeiden käyvästä arvosta. Mikäli vastike on tasan puolet (50%), huojoennus ei sovellu, ja luovutuksensaajalle määrätään maksettavaksi täysi lahjavero lahjana saadun omaisuuden osalta. Huojennus ei edellytä luovutuksensaajalta nimenomaista huojoennusvaatimusta, mutta luovutuksensaajan edun mukaista on pystyä osoittamaan PerVL 55.5 §:n säädettyjen sukupolvenvaihdosluovutuksen edellytysten täyttyminen. Vaikka huojoennusvaatimusta ei edellytetä, alihintainen $\frac{1}{2}$ -säännön nojalla huojoennettu luovutus tulee kysymykseen vain tilanteissa, joissa perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytykset täyttyvät. Näin ollen verovelvollisen intressissä on osoittaa huojoennusedellytysten

täytyminen ja siten saattaa huojennusvaatimus veroviranomaisen tietoon. (Juusela & Tuominen 2010, 62.)

3.4.5 Luovutustavan valinta

Luovuttajalle ja luovutuksensaajalle syntyvien veroseuraamusten kannalta ei ole yhdentekevää millä tavoin omaisuutta luovutetaan. Yleensä muut kuin veroseuraamukset pääosin määrittävät luovutustavan valinnan, mutta useissa tilanteissa on erityisen tärkeää tiedostaa syntyvien veroseuraamusten laatu ja määrä. (Lakari & Engblom 2012, 45.)

Omaisuuden siirtäminen henkilöltä toiselle voidaan siis toteuttaa muun muassa kauppana, lahjoituksena tai perintönä tai edellä mainittujen toteuttamistapojen yhdistelmänä. Mikäli sukupolvenvaihdos toteutetaan kauppana, verolainsäädännön suomista sukupolvenvaihdoshuojennuksista voi hyötyä sekä luovuttaja että luovutuksensaaja. Jos omaisuuden siirto tapahtuu vastikkeettomasti lahjana tai se siirtyy perintönä, verohuojennukset kanavoituvat kokonaan luovutuksensaajaan, koska luovuttajahan ei tällöin saa vastiketta siirrosta. (Juusela & Tuominen 2010, 22.)

3.5 Verotus

Sukupolvenvaihdos on verosuunnittelun kannalta hyvin monipuolinen ja haastava hanke. Suunnittelu koskettaa useita veromuotoja, pääasiassa tuloverotusta, perintö- ja lahjaverotusta sekä varainsiirtoverotusta. Verolainsäädännölle tyypilliset piirteet, nopea muuttuvuus sekä ettei säädösten tulkinta ole aina yksiselitteinen, korostavat verosuunnittelun tärkeyttä sukupolvenvaihdosta suunniteltaessa. Esille nousseista kysymyksistä ei ole kattavaa oikeuskäytäntöä, tai oikeuskäytäntö ei anna selkeitä tulkintaohjeita, joten sukupolvenvaihdosta ei saisi rakentaa olettamusten tai toiveiden varaan, vaan verokohtelusta tulee olla mahdollisimman luotettava kuva. Verohallinto on kehittänyt toimintojaan yritystoiminnan kannalta avoimempaan suuntaan ja tarjoaa erilaista neuvontaa myös sukupolvenvaihdokseen liittyvissä verokysymyksissä. (Immonen & Lindgren 2013, 17.)

Juuselan ja Tuomisen (2010, 23) laatimasta esimerkkitaulukosta (Taulukko 1) saa käsityksen eri luovutustapojen veroseuraamuksista. Taulukon lähtökohtana on luovutuksen kohteena osakeyhtiön osakkeet, joiden käypä arvo on 1 000 000 euroa ja yhteenlaskettu vertailuarvo 400 000 euroa. Luovuttaja on omistanut osakkeet yli kymmenen vuotta ja niiden hankintahinta on ollut alhainen, joten luovutusvoittoa laskettaessa kauppahinnasta on vähennetty hankintameno-olettamana 40 prosenttia. (Taulukko on päivitetty verokustannusten osalta vastaamaan vuoden 2018 verotusarvoja.)

Taulukko 1. Esimerkki eri luovutustapojen verovaikutuksista (Juusela & Tuominen 2010, 24)

Luovutus- tapa	Kauppa täy- teen hin- taan	Kauppa- hinta yli ¼	Lahja	Perintö	TVL 48.1 § 3 kohdan huojen- nus	PerVL 55.1 §, osittai- nen huo- jennus	PerVL 55.5 §, ko- konais- huojen- nus
Milloin	Normaali- kauppa, TVL 48 §:n huo- jennus ei so- vellu	Lahjaveron halutaan minimoida	Luovuttaja ei tarvitse rahaa	Luovutus mahdol- lista siirtää tulevaisuu- teen	Luovuttaja haluaa jon- kinlaisen korvauk- sen	Luovuttaja ei halua korvausta	Luovuttaja haluaa jon- kinlaisen korvauk- sen
Kauppa- hinta % käy- västä ar- vosta	100 %	76 – 100 %	0 %	0 %	0 – 100 %	0 – 50 %	51 – 100 %
Kauppa- hinta esi- merkiksi	1 000 000	760 000	0	0	1 000 000	0	510 000
Luovuttajan verokustan- nus	202 800	153 840	0	0	0	0	102 840
Luovutuk- sensaajan verokustan- nus	0	0	142 100	149 700	0	17 300	0
Varainsiirto- verokustan- nus	16 000	12 160	0	0	16 000	0	8 160
Kokonais- verorasitus	218 800	166 000	142 100	149 700	16 000	17 300	111 000
Luovutuk- sensaajan rahoitus- tarve	1 016 000	772 160	142 100	149 700	1 016 000	17 300	518 160
Omistusai- karajoitus	-	-	-	-	5 vuotta luovutuk- sesta	5 vuotta aktiivinen toimin- nan harjoittaminen vero- tuksen toimittamisesta	
Sanktio jat- koluovutuk- sesta	-	-	-	-	Käytän- nössä huo- jennettu vero luovu- tuksensaa- jan mak- settavaksi	Huojennettu vero luovu- tuksensaajan maksetta- vaksi 20 %:lla korotettuna	

3.6 Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset ja niiden edellytykset

Sukupolvenvaihdoksen tuloverotusta koskevat säännökset lisättiin tuloverotusta koskevaan lakiin ensimmäistä kertaa vuonna 1986 voimaan tulleen myyntivoittoverotuksen muutoksen yhteydessä. Tuolloin ei haluttu uudistuksen mukaista luovutusvoittojen verotuksen laajennusta ulotettavaksi sukupolvenvaihdostilanteissa tehtyihin luovutuksiin. Tällöin myös EVL:iin sisällytettiin tuolloin sukupolvenvaihdosta koskeva huojennussäännös. (Immonen & Lindgren 2013, 113.)

Aiemmin sukupolvenvaihdosten verotuksen huojentamiseen ei ollut tarvetta, koska määrätyn pituiset luovutusta edeltävät omistusajat toivat luovuttajalle täyden verovapauden. Irtaimen omaisuuden, kuten perheosakeyhtiön osakkeiden, luovutusten verovapauteen riitti luovutusta edeltävä viiden vuoden omistusaika. Lisäksi viiden vuoden omistusta edellytettiin vain vastikkeellisesti saatujen osakkeiden luovutuksissa, sillä vastikkeetta saadun omaisuuden luovutukset olivat omistusasajasta riippumatta verovapaita. Tätä taustaa vasten sukupolvenvaihdosten huojentaminen onkin nähtävä keinona turvata aiempi verovapaus määrätty edellytykset täyttävien sukupolvenvaihdosluovutusten kohdalla. (Immonen & Lindgren 2013, 113-114.)

3.6.1 Tuloverolain sukupolvenvaihdoshuojennus

Tuloverolain (TVL) 48.1 §:n 3 kohdan säännös oikeuttaa täyteen verovapauteen, minkä vuoksi säännös on luovuttajalle edullinen ja myös usein käytetty keino perhepiirissä tehtävissä yrityksen omistajanvaihdoksissa. Säännös soveltuu myös silloin, kun luovutus on osaksi vastikkeellinen ja osaksi vastikkeeton eli lahjanluonteinen, ja tällaisessa tilanteessa lahjaosaan voidaan soveltaa PerVL:n verohuojennussäännöstä. Yhdistelmä rakenne on käytännössä erityisen hyödyllinen. (Immonen & Lindgren 2013, 115.)

Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos

- 1) verovelvollinen luovuttaa harjoittamaansa maa- tai metsätalouteen kuuluvaa kiinteää omaisuutta, avoimen tai kommandiittiyhtiön osuuden

tai sellaisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 %:n omistusosuuteen tuossa yhtiössä,

- 2) saajana on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa luovuttajan lapsi tai tämän rintaperillinen, sisar, veli tai sisar- tai velipuoli ja
- 3) luovutettava omaisuus on ollut yhteensä yli kymmenen vuotta luovuttajan tai hänen ja sen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut omaisuuden vastikkeettomasti.

(Kukkonen & Walden 2014, 285.)

Huojennussäännöstä sovellettaessa luovutuksen kohteena olevan yhtiön toimialalla ei ole merkitystä. Huojennussäännös soveltuu sekä EVL- että TVL-tulo lähteen osakkeisiin. Huojennuksen saaminen edellyttää kuitenkin, että luovutettavat osakkeet oikeuttavat vähintään kymmenen prosentin omistusosuuteen kyseisessä yhtiössä. (Juusela & Tuominen 2010, 82.)

Tuloverolain 48.1 § 3 kohdassa mainittu sukupolvenvaihdoshuojennus kohdistuu kokonaisuudessaan luovuttajaan. Luovuttajalle ei määrätä lainkaan veroa luovutuksesta, johon soveltuvat lainkohdan edellytykset. Sen sijaan luovutuksensaaja on esimerkiksi velvollinen suorittamaan vastikkeellisesta saannosta varainsiirtoveroa. Huojennuksen suoma verovapaus voi kuitenkin osittain vaikuttaa luopujan kannalta siihen, että hän on valmis luovuttamaan kohteen käypää alempaan hintaan, jolloin ostaja voi saada hyväkseen perintö- ja lahjaverolaissa säädetyt huojennukset ja samaten alennusta maksettavaksi määrättävästä varainsiirtoverosta. Luovutuksensaajan kannaltahan huojennukseen ryhtyminen, ja siihen suostuminen ei muuten suo mitään etua. Päinvastoin, luovutuksensaaja on sitottu omistamaan ostamansa omaisuuden vähintään viisi vuotta. Täten tuloverolain mukaisen sukupolvenvaihdoshuojennuksen täydellinen saaminen edellyttää käytännössä omaisuuden omistamista 15 vuoden ajan. Myyjän tulee ensin omistaa omaisuus vähintään kymmenen vuotta ja sen jälkeen luovutuksen saajan on omistettava omaisuus viisi vuotta. (Juusela & Tuominen 2010, 82-83.)

Huojennusta ei voida soveltaa tilanteisiin, joissa osakeyhtiö itse hankkii omia osakkeitaan toiminnasta luopuvalta osakkaalta. Hankkimisen tarkoituksena voi

olla ja usein onkin sukupolvenvaihdos, jonka myötä osakeyhtiön omistus siirtyy esimerkiksi luopujan lapselle. Esimerkkutilanne voi olla, että luopuja eroaa yrityksestä myymällä osakkeensa yritykselle, jossa luopujan lapsi jatkaa, mutta tällöin yhtiölle myyminen on normaalein perustein veronalainen luovutus eikä täten oikeuta huojennukseen. (Immonen & Lindgren 2013, 122.)

TVL 48.1 § 3 kohdan sukupolvenvaihdosluovutuksissa varainsiirtoverotus ei varsinaisesti eroa tavallisista yrityskaupoista. Suomalaisen yhtiön osakkeiden, osuuskunnan osuuksien tai henkilöyhtiöiden yhtiöosuuksien kauppa on lähtökohteisesti varainsiirtoverolain alainen luovutus eli ostajan on maksettava varainsiirtoveroa 1,6 prosenttia kauppahinnasta. (Juusela & Tuominen 2010, 105.)

Sukupolvenvaihdossäännösten soveltaminen tarjoaa luopujalle edullisen tavan yhtiöosuuksien tai osakkeiden luovuttamiseen. Jotta sukupolvenvaihdosluovutusta ei käytettäisi pelkästään väliluovutuksena verosta vapautumiseksi, TVL 48.5 §:ään on kirjattu säännös sukupolvenvaihdosluovutuksen verovapaussäännösten väärinkäytön estämiseksi. (Immonen & Lindgren 2013, 124.)

Huojennus menetetään, jos luovutuksensaaja luovuttaa samaa omaisuutta edelleen ennen kuin viisi vuotta on kulunut hänen omasta saannostaan. Huojennuksen menettäminen ei kuitenkaan vaikuta huojennuksensaajan verotukseen, vaan jatkoluovuttajan luovutusvoiton laskemiseen, jonka jatkoluovutuksesta saatua voittoa laskettaessa hankintamenosta vähennetään se veronalaisen luovutusvoiton määrä, jota ei pidetty osakkeet luovuttaneen henkilön veronalaisena tulona. Huojennuksen menettäminen ei vaikuta siten huojennuksen saajan verotukseen, vaan se lisää jatkoluovuttajan luovutusvoiton määrää. (Kess 2011, 112-113.)

Jatkoluovutus edellyttää selvää tahdonilmaisua. Sen vuoksi jatkajan kuolema ja omaisuuden siirtyminen perintönä ei laukaise säännöksen mukaista menettelyä. Näin ei tapahdu myöskään silloin, jos omaisuutta lahjoitetaan, koska TVL 48.5 §:n mukaisessa menettelyssä oikaistaan edelleen luovuttajan hankintamenoa. Perintö ja lahja eivät vastikkeettomina luovutuksina johda luovuttajan verottamiseen, vaan näistä verotetaan luovutuksen saajaa, jolloin hankintameno määräytyy pääsääntöisesti perintö- ja lahjaverotuksessa sovellettavan arvon mukaan,

eikä luovuttajan hankintameno tai sen oikaisu vaikuta luovutuksesta aiheutuvan veron määrään. (Immonen & Lindgren 2013, 126.)

3.6.2 Perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennus

Sukupolvenvaihdoksessa omaisuuden saaminen lahjana tai perintönä pienentää huomattavasti järjestelyssä tarvittavan kokonaisrahoituksen määrää. Se ei kuitenkaan poista luovutuksensaajan verovelvollisuutta kokonaan. Luovutuksensaajan aktiivisuudesta tai passiivisuudesta riippuen lahja- ja perintöveron määrä voi poiketa merkittävästi normaalista verovelvollisuudesta. (Juusela & Tuominen 2010, 16.)

Perintönä tai lahjana saadusta omaisuudesta määrättävä perintövero tai lahjaverovo voidaan huoventaa kokonaan tai osittain. Lisäksi em. verojen maksuajkaan voi saada pyynnöstä pidennystä. Edellä mainituista huoventuksista säädetään PerVL 55 – 57 §:ssä. Veron määrän ja maksuajan huoventaminen edellyttää lainkohdissa määriteltyjen edellytysten täyttymistä. Kaikkien edellytysten on täytettävä, jotta verovelvollinen voisi saada hyväkseen verohuojennuksen. (Juusela & Tuominen 2010, 127.)

Verohallinnon 1.9.2017 voimaan tulleen ohjeistuksen mukaan edellytyksen huoventusten saamiseen ovat seuraavat:

Osittainen huoventus:

- 1) veronalaiseen saantoon sisältyy yritys tai sen osa, ja
- 2) luovutuksensaaja jatkaa yritystoimintaa lahjana saadussa yrityksessä, ja
- 3) huoventettavan veron määrä on yli 850 euroa.

Täysi huoventus:

- 1) luovutuksen kohteena on yritys tai sen osa, ja
- 2) luovutuksensaaja jatkaa yritystoimintaa saamassaan yrityksessä, ja
- 3) luovutuksensaaja maksaa vastiketta yli 50 prosenttia osakkeiden käyvästä arvosta.

Lisäksi molemmissa tapauksissa vaatimuksena on, että verovelvollisen on esitettävä huojennusta koskeva pyyntö Verohallinnolle ennen lahjaverotuksen toimitamista. Ilman ajoissa tehtyä pyyntöä huojennusta ei ole mahdollista saada. Verohallinto 2017a.) Näin ollen sitä on syytä vaatia heti lahjaveroilmoituksella, kun lahja ilmoitetaan veroviranomaiselle. Mikäli kysymyksessä on perintö, on huojennus hyvä vaatia jo perukirjassa tai sen jättämisen yhteydessä veroviranomaiselle toimitettavalla erillisellä liitteellä. Myöhempikin erillinen ilmoitus riittää, kunhan verovirasto saa sen ennen verotuspäätöksen tekemistä. (Lakari & Engblom 2012, 93.)

PerVL 55.5 §:ssa on säännökset kokonaishuojennuksesta. Maksettavaksi määrättävä lahjavero voidaan huojentaa em. säännöksen mukaan kokonaan tilanteissa, joissa PerVL 55 ja 56 §:ien edellytykset täyttyvät ja joissa luovutuksensaaja suorittaa saamastaan yrityksestä vastiketta. Kokonaishuojennuksen saamiseen vastikkeen tulee olla yli 50 prosenttia luovutetun yritysvarallisuuden käyvästä arvosta. Jos yrityksestä suoritettava vastike on tasan puolet tai vähemmän sen käyvästä arvosta, lahjaveroa ei voida huojentaa kokonaan. Tällaisessa tilanteessa huojennus lasketaan suhteellisesti lahjan osuutta vastaavan osuuden mukaan. Huojennus lasketaan sille suhteelliselle osalle, jolla kauppahinta alittaa käyvän arvon. Jos kauppahinta on esimerkiksi 30 prosenttia yritysvarallisuuden käyvästä arvosta, lahjan huojennettu osuus on 70 prosenttia yritysvarallisuuden koko vertailuarvosta. Maksettavan veron määrä on siten suhteellisesti lasketun lahjan huojennetusta osuudesta määrättävä vero, mikäli se on enemmän kuin 850 euroa. (Juusela & Tuominen 2010, 188-189.)

PerVL:n 18.3 §:n mukaan lahjaveroa ei ole suoritettava silloin, kun luovutuksensaaja maksaa ostamastaan tuotteesta enemmän kuin kolme neljäsosaa (>75 prosenttia) sen käyvästä arvosta. Mikäli luovuttaja antaa alennusta 25 prosenttia tai enemmän, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi, josta luovutuksensaaja voi joutua maksamaan lahjaveroa. (Juusela & Tuominen 2010, 22.)

Vaikka säännöstöä kutsutaan sukupolvenvaihdoshuojennuksiksi, ei PerVL:n mu-
kaisten verohuojennusten saaminen edellytä sukulaisuutta luovuttajan ja luovu-
tuksen saajan välillä. Huojennuksen saaminen edellyttää, että lahjan tai perinnön
kohteena on yritys tai osa siitä. Aivan minkä suuruinen osa tahansa ei ole riittävä
huojennuksen saamiseksi. PerVL 57 §:n mukaan yrityksen osalla tarkoitetaan
vähintään yhtä kymmenesosaa yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista
tai osuuksista. Tältä osin on huomioitava, että vaatimus koskee kutakin luovu-
tusta erikseen. Näin ollen ei ole riittävää, että esimerkiksi äiti ja isä lahjoittavat
lapselleen kumpikin 5 prosenttia osakeyhtiön osakekannasta. Yhden lahjan on
käsitettävä vähintään 10 prosenttia, eikä huojennusta voi myöskään saada taan-
nehtivasti siten, että isä ja äiti antaisivat ensin kumpikin osakekannasta 5 pro-
senttia ja myöhemmin 5 prosenttia lisää. (Lakari & Engblom 2012, 94.)

Sukupolvenvaihdoshuojennukset ovat poikkeussääntöjä. Kun huojennuksen
saamisen edellytyksenä on liiketoiminnan jatkaminen, varmistaa karenssiaika-
säännös osaltaan sitä, että luovutuksensaaja aidosti sitoutuu toimimaan yrittä-
jänä. Liiketoiminnan jatkamisaikaa ei kuitenkaan ole lainsäädännössä määritetty,
vaan ainoastaan aika, jona jatkoluovutus voi aiheuttaa saadun huojennusedun
menettämisen. (Lakari & Engblom 2012, 101.)

Lahjaveron maksuun panemisen tai panematta jättämisen rajaa voidaan siten
hahmottaa näin:

- vastike on käyvän hinnan mukainen → ei lahjaverotusta lainkaan
- vastike on vähintään 75 prosenttia käyvästä hinnasta → ei lahjaverotusta
lainkaan
- vastike on yli 50 mutta alle 75 prosenttia käyvästä hinnasta → lahjavero
määrätään, mutta sitä voidaan huojentaa, jolloin lahjaveroa ei panna
maksuun (täysi huojennus)
- vastike on tasan tai alle 50 prosenttia käyvästä hinnasta → lahjavero
määrätään, mutta sitä voidaan huojentaa osaksi (osittainen huojennus)

(Immonen & Lindgren 2013, 194.)

4 YRITYKSEN ARVONMÄÄRITYS

4.1 Arvonmäärittämisestä yleisesti

Koska kahta samanlaista yritystä tai ostajaa ei ole, ei ole myöskään kahta samanlaista omistajanvaihdosta. Yrityksen arvo riippuu yrityksestä itsestään, sitä ympäröivästä maailmasta ja ostajasta sekä lukemattomista kaikkiin edellä mainittuihin liittyvistä tekijöistä. (Yrittäjät 2014.)

Peruseriaatteena yrityksen arvonmäärittämisessä, sekä verotuksessa että muutoin on, että osakeyhtiössä osakkeen käypä arvo saadaan jakamalla yhtiön käypä arvo osakkeiden määrällä. Henkilöyhtiön yhtiöosuuden käypä arvo perustuu niihin oikeuksiin, jotka yhtiömiehellä yhtiösopimuksen mukaan on yhtiön varoihin. Äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuuden arvo on hänen sijoittamansa pääomapanoksen määrä. Vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiöosuuden arvo saadaan, kun yhtiön käyvästä arvosta vähennetään äänettömien yhtiömiesten pääomapanosten määrä, ja loput jaetaan vastuunalaisten yhtiömiesten varallisuusosien suhteessa. (Kess 2011, 94-95.)

Haasteena yrityksen arvonmäärittämisessä on usein se, ettei yhtä ainoa oikeaa tapaa ole olemassa. Usein päädytäänkin yhdistelemään eri arvonmäärittämisjärjestelmiä ja näiden kautta haetaan mahdollisimman realistinen vastaus. Tämä tulee mahdollisesti eteen myös case-yrityksen arvonmäärittämisessä.

4.2 Verottajan käyttämä arvonmäärittäminen

Osakeyhtiön osakkeen käypä arvo määritetään ensisijaisesti saman yhtiön osakkeista maksettujen eli vertailuluovutuksissa käytettyjen kauppahintojen perusteella. Luovutuksen vertailukelpoisuudelta edellytetään, että vertailuluovutus on tapahtunut lähellä verovelvollisen syntyhetkeä ja luovutuksen osapuolina ovat toisistaan riippumattomat tahot vapaassa markkinatilanteessa. Vertailuluovutuksen ja verovelvollisuuden syntyhetken läheisyyttä arvioidaan yrityksen toiminnasta ja toimintaympäristöstä käsin; vertailukelpoisena voidaan pitää vain sellaista luovutusta, jonka jälkeen yrityksen toiminnassa tai toimintaympäristössä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. (Verohallinto 2017b.)

Jos käypää arvoa ei voida perustaa vertailuluovutuksiin, määritetään osakkeen, osuuden tai liikkeen- ja ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan käypä arvo perintö- ja lahjaverotuksessa yleensä yrityksen substanssiarvon ja tuottoarvon perusteella, mikä johtaa monesti varovaiseen arvioon yrityksen käyvästä arvosta. Lisäksi käyvän arvon määrittäminen substanssi- ja tuottoarvon perusteella on kaavamaisista eikä anna juurikaan mahdollisuuksia yrityksen tai sen toimintaympäristön ominaispiirteiden huomioon ottamiselle. Tämän vuoksi muita arvonmäärittämismenetelmiä voidaan käyttää silloin, kun yrityksen käypä arvo voidaan perustaa laajempaan tosiasia-aineistoon. Yrityksen arvonmäärittämisessä käytettävästä menetelmästä riippumatta verotuksessa yrityksen minimiarvona pidetään substanssiarvon perusteella laskettua arvoa. (Verohallinto 2017b.)

4.2.1 Substanssiarvo

Yrityksen substanssiarvo lasketaan yritykseen verovelvollisuuden syntyhetkellä kuuluvan varallisuuden perusteella. Substanssiarvo saadaan, kun yrityksen varoista vähennetään yrityksen velat. Varoina ja velkoina otetaan huomioon osakeyhtiön ja henkilöyhtiön kaikkiin tulolähteisiin sekä liikkeen- ja ammatinharjoittajan elinkeinotoimintaan kuuluvat varat ja velat. Jos yrityksen velat ovat varoja suuremmat, pidetään yrityksen substanssiarvona nollaa ja velkojen varat ylittävä määrä otetaan huomioon käypää arvoa pienentävänä tekijänä. (Verohallinto 2017b.)

Substanssiarvo perustuu siis käypiin arvoihin olettaen, että liiketoiminta jatkuu. Substanssiarvon määrittämiseen tarvitaan riittävästi tietoa yrityksestä ja sen taloudellisesta historiasta. Substanssiarvoakaan ei saada yksiselitteisesti suoraan kirjanpidosta, koska esimerkiksi vaihto- ja käyttöomaisuuden arvo voi olla muuta kuin niiden käypä arvo. (Kangas 2004, 54-55.)

4.2.2 Tuottoarvo

Tuottoarvo perustuu siihen ajatukseen, että yrityksen toiminnan taloudellinen tulos toteutuu laskentahetken arvioiden mukaisena tietyn vuosimäärän ajan. Tuot-

toarvo lasketaan täten yleisesti aiempien vuosien keskimääräisten tulosten mukaan ja nämä tulokset diskontataan nykyarvoon. Tuottoarvo voidaan laskea myös tulevien kassavirtojen tai osakkeenomistajille siirtyvän kassavirran nykyarvona. (Kangas 2004, 54-55.)

Verotusratkaisun perusteena olevilta tiedoilta vaaditaan todennettavuutta, jolloin joudutaan yrityksen tuottoarvo verotuksessa määrittämään lähtökohtaisesti historiatietojen perusteella. Tuottoarvon laskennassa käytetään yleensä kolmen viimeisimmän tilikauden kirjanpitolain mukaan laadittujen tuloslaskelmien mukaisia tuloksia. Jos tilikausi on kuitenkin päättymässä lyhyen ajan kuluessa verovelvollisuuden alkamisajankohdasta lukien, voidaan tuottoarvon laskelmissa käyttää päättävältä tilikaudelta laadittua tuloslaskelmaa vanhimman tuloslaskelman sijaan. Myös osatilikaudelta laaditun tilinpäätöksen osoittamaa tulosta voidaan käyttää tuottoarvoa laskettaessa, jos osatilikauden tulos antaa luotettavan kuvan koko tilikauden tuloksesta ottaen huomioon esimerkiksi monella alalla tyypilliset kausivaihtelut. (Verohallinto 2017b.)

Tuottoarvon perusteena olevat tulokset oikaistaan poistamalla niistä seuraavat erät:

- satunnaiset erät, kuten saadut ja annetut konserniavustukset, käyttöomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot sekä lahjoitukset
- tilinpäätössiirrot (poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutokset)

Lisäksi tilikauden tuloksesta voidaan vähentää myös yrittäjän laskennalliset palkkakustannukset, jos YEL-vakuutettu yrittäjä työskentelee yrityksessä, mutta hänelle ei ole maksettu käypää palkkaa. Vähennys on käyvän palkan ja maksetun palkan erotus. Myös tuloverot otetaan laskelmassa huomioon verovuoden oikais-
tun tuloksen mukaisena laskennallisena kustannuksena. Verokustannusta laskettaessa osakeyhtiön yhteisöverokantana käytetään voimassa olevaa verokantaa. Muun yrityksen kuin osakeyhtiön osalta tuloverokantana käytetään oikais-
tusta tuloksesta todennäköisesti menevän veron määrää, muun selvityksen puuttuessa 35 prosenttia. (Verohallinto 2017b.)

Laskelmaan mukaan otetuista tuloksista lasketaan keskiarvo, joka päämitetaan 15 prosentin korkokannalla. Korkokantana voidaan perustellusta syystä käyttää 15 prosenttia alhaisempaa (matala riski) tai korkeampaa (hyvin korkea riski) korkoa. (Verohallinto 2017b.)

Tuottoarvo lasketaan kaavasta: T/i , jossa T on keskimääräinen vuositulos ja i on pääomituskorkokanta. Esimerkki tuottoarvon laskemisesta:

Yhtiön tulos on 1. vuonna 40 000, 2. vuonna -30 000 ja 3. vuonna 50 000. Vuositulosten keskiarvo on täten $(40\,000 - 30\,000 + 50\,000) / 3 = 20\,000$. Joten yhtiön tuottoarvoksi 15 prosentin korkokannalla tulee $20\,000 / 0,15 = 133\,333,33$.

Jos yrityksen vuositulosten keskiarvoksi saadaan negatiivinen luki, pidetään tuottoarvona nollaa (Verohallinto 2017b).

4.2.3 Yrityksen käypä arvo substanssi- ja tuottoarvion perusteella

Yrityksen käypä arvo määritellään tuottoarvon ja substanssiarvon perusteella yleensä seuraavasti:

- jos tuotto arvo on suurempi kuin substanssiarvo, käypä arvo on tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvon määrä
- jos substanssiarvo on suurempi (tai yhtä suuri) kuin tuottoarvo, käypä arvo on yhtiön substanssiarvon määrä

Esimerkki: Yrityksen tuottoarvo on 120 000 euroa ja substanssiarvo on 10 000 euroa. Yrityksen käypä arvo on $(120\,000 + 10\,000) / 2 = 65\,000$ euroa. (Verohallinto 2017b.)

Yrityksen arvon määrittämisessä on kuitenkin aina otettava huomioon määritettävän yrityksen toiminta sekä tilanne, jossa yrityksen arvoa määritetään. Tapauskohtaisen arvioinnin tuloksena yrityksen käypä arvo voi perustua painotetusti joko substanssi- tai tuottoarvoon. (Verohallinto 2017b.)

Yrityksen toimialasta tai toiminnan luonteesta riippuen tuottoarvon painoarvo voi olla suurempi esimerkiksi silloin, kun yrityksen tulos on jatkuvasti suuri eikä tuloja ole jätetty yritykseen. Tuottoarvon painoarvo on yleensä olennaisesti suurempi ja käypä arvo voidaan määrittää myös pelkän tuottoarvon perusteella ns. ideayrityksissä, joiden arvo perustuu pääasiassa muihin tekijöihin kuin taseessa näkyviin eriin, kuten esimerkiksi ammattitaitoiseen henkilökuntaan, tuotteisiin, palveluihin, aineettomiin oikeuksiin, asiakasverkostoon, markkinaosuuteen tai muihin vastaaviin tekijöihin. (Verohallinto 2017b.)

Substanssiarvon painoarvo on puolestaan keskimääräistä suurempi ja käypä arvo voidaan tapauskohtaisesti määrittää pelkän substanssiarvon perusteella silloin, kun yrityksen tuottama tulos perustuu olennaisesti yrityksen toiminnasta pois jäävän henkilön työpanokseen. Myös tilanteissa, joissa yritystoimintaa ei ole tarkoitus jatkaa, määritetään yrityksen arvo pelkän substanssiarvon perusteella. (Verohallinto 2017b.)

4.3 Yrityksen arvonmäärityksen muita tapoja

Julkisesti noteeraamattoman toimivan yrityksen arvon määrittelyssä ei ole olemassa yksiselitteistä ja yhtä ainoaa oikeaa menetelmää osakkeen käyvän arvon määrittämisessä. Osakkeen arvon määrittäminen ja siihen käytetyt menetelmät ovat aina tapauskohtaisia. Osakkeiden arvon määrittely voi käytännössä tapahtua monella tavalla ja erilaisista lähtökohdista käsin. Yhtiön ja sen osakkeen käyvän arvon määrittämisessä eri arvonmääritystekniikat ovat käytännössä toistensa apuvälineitä. Arviointimenetelmään ja sitä kautta saatavaan arvoon vaikuttavat monet tekijät, kuten esimerkiksi yrityksen tarkoitus ja toimiala, yrityksen toiminnan laajuus, yrityksen rahoitusrakenne, osakaspiiri ja osakkeiden jakautuminen, yhtiön toimintapolitiikka, yhtiön omaisuuden sisältö ja laji, kehitys- ja kilpailunäkymät yleensä ja erityisesti yrityksen toimialalla sekä yleinen taloudellinen tilanne. (Ossa 2014, 53-54.)

4.3.1 Osakeyhtiön yritysvarallisuuden arvioiminen PerVL 55.2 §:ssä

PerVL 55.2 §:ssä on erityinen säännös osakeyhtiön yritysvarallisuuden arvostamisesta. Säännöksen mukaan huojennuksen kohteena olevan omaisuuden arvostus on jaettu kahteen osaan sen mukaan, otetaanko omaisuus huomioon yrityksen nettovarallisuutta laskettaessa vai ei. Omaisuus, joka otetaan varojen arvostamisesta verotuksessa koskevan lain (ArVL) mukaan huomioon osakeyhtiön nettovarallisuutta laskettaessa, arvostetaan PerVL:n sukupolvenvaihdoshuojennustilanteessa määrään, joka vastaa 40 prosenttia ArVL 4 ja 5§:n mukaisten perusteiden mukaan laskettua määrää. ArVL:n 4 §:ssä on säännökset julkisesti noteeratun arvopaperin vertailuarvon laskentaperusteista ja 5 §:ssä säädetään puolestaan muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön vertailuarvon laskemisesta. (Juusela & Tuominen 2010, 190-192.)

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että huojennettavan osan laskemista varten osakeyhtiössä lahjan tai perinnön saantohetkellä oleva yritysvarallisuus ja siihen kohdistuvat velat arvostetaan arvostamislain mukaan. Lainkohdan sanamuodon mukaan arvotuksen lähtökohdaksi otetaan verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitettavassa tai toimitetussa tuloverotuksessa ArVL:n mukaisesti laskettu vertailuarvo. Verohallinto on ilmaissut asian siten, että osakkeen sukupolvenvaihdosarvon laskemisessa käytetään sitä vertailuarvoa, joka on määrätty lahjoitushetkeen nähden viimeisimmän tilinpäätöksen tietojen perusteella, mutta ei kuitenkaan sulje pois mahdollisuutta esittää vaatimusta viimeisen virallisen tilinpäätöksen jälkeen laaditun välitilinpäätöksen käyttämisestä vertailuarvon laskennan pohjana. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi silloin, kun yrityksen omaisuusmassassa on tapahtunut vertailuarvon laskennan ja lahjan tai perinnön välisenä aikana olennainen muutos. (Juusela & Tuominen 2010, 190-191.)

4.3.2 Sukupolvenvaihdoshuojennuksessa käytettävän arvon määrittäminen

Verohallinnon 1.9.2017 voimaan tulleen ohjeistuksen mukaan osakkeen sukupolvenvaihdosarvo (spv-arvo) lasketaan siten, että osakeyhtiön yritysvarallisuus arvostetaan määrään, joka vastaa 40 prosenttia ArVL 4 ja 5 §:n mukaisten perusteiden mukaan lasketusta määrästä. ArVL 4 ja 5 §:n säädetään osakeyhtiön

osakkeen vertailuarvon laskemisesta, joten spv-arvo on yleensä 40 prosenttia osakkeen vertailuarvosta. Spv-arvon laskemisessa käytetään lähtökohtaisesti osakkeen vertailuarvoa sellaisenaan, jos yhtiön omaisuusmassassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia eikä asiassa ole ryhdytty erityisiin toimiin pelkästään veroedun saamiseksi. Osakkeen spv-arvon laskemisessa käytetään sitä vertailuarvoa, joka määritellään lahjoitushetken nähden viimeisimmän tilinpäätöksen tietojen perusteella. Vertailuarvoa korjataan vastaamaan verovelvollisuuden syntymisen varallisuustilannetta, jos yhtiön omaisuusmassassa on viimeisimmän tilikauden päättymisen jälkeen tapahtunut olennaisia muutoksia. (Verohallinto 2017a.)

4.3.3 Vapaan kassavirran laskelma

Kassavirtalaskelmien käyttöä yrityksen arvon määrittämisessä perustellaan sillä, että tilinpäätöksen harkinnanvaraisuudet eivät vaikuta kassavirtoihin. Virallisissa tilinpäätöksissä tilikauden tulokseen vaikuttaa ratkaisevasti menojen ja tulojen jaksottaminen eri tilikausille, erityisesti käyttöomaisuuden investointimenojen jaksotukset poistoina käyttöomaisuuden pitoajalle. Myös erilaiset tilinpäätöskäytännöt, yritysjohdon mahdollinen tuloksenjärjestely ja muut tilinpäätöksen joustokohdat vaikuttavat virallisen tilinpäätöksen mukaiseen tilikauden tulokseen. Kassavirtalaskelmassa seurataan pelkästään rahan liikkeitä eli tilikauden aikaisia kassaan- ja kassastamaksuja. Koska vapaan kassavirran laskelmassa tuloslaskelman poistot eivät ole kassaperusteisia maksuja, ne lisätään kassavirtaan. Poistojen jälkeen saadaan laskettua bruttokassavirta, josta vähennetään käyttöomaisuuden lisäys ja bruttoinvestoinnit. Kasvavissa yrityksissä käyttöomaisuuden lisäys on käytännössä merkittävä kassavirtaa vähentävä tekijä. Tilikaudella tapahtuvat käyttöomaisuusinvestoinnit ovat suurimpia kassastamaksuja. Koko yrityksen arvo saadaan diskonttaamalla yrityksen odotetut vapaat kassavirrat nykyhetken pääoman keskimääräiskustannuksella. Alla laskentakaavio kassavirtalaskelman tekemistä varten. (Ossa 2014, 55-56.)

Liikevoitto

+ osuus osakkuusyhtiöstä	- muutos nettopääomassa
- operatiiviset verot	- bruttoinvestoinnit
- rahoituskulujen verovaikutus	= <i>vapaa operatiivinen kassavirta</i>
+ rahoitustuottojen verovaikutus	+/- muut erät (verojen jälkeen)
= <i>operatiivinen kassavirta</i>	= <i>vapaa kassavirta</i>
+ poistot	
= <i>bruttokassavirta</i>	

Vapaa kassavirta = Nettotulos – Bruttoinvestoinnit + Poistot – Nettokäyttöpääoman muutos
--

Vapaan kassavirran arvonmäärityksessä yrityksen arvo siis pohjautuu yrityksen tulevien kassavirtojen nykyarvoon, jotka ennustetaan menneiden vuosien kassavirtalaskelmista. Tämä malli soveltuu siis hyvin myös yrityksille, joiden kassavirta on tasainen eikä tulevaisuudessa ole odotettavissa huomattavia muutoksia joita ei etukäteen pystytä ennakoimaan.

5 TOIMEKSIANTAJAYRITYS: [REDACTED]

5.1 Toimeksiantajayrityksen lähtökohdat sukupolvenvaihdokseen

Toimeksiantaja on metsäkonealalla toimiva yritys. Yrityksen lähtökohtana on, että nykyinen yrittäjä on omistanut yrityksestä puolet alusta alkaen ja toisen puolikkaan vuodesta 2013 alkaen. Tämän vaikutus tulee huomioida, kun lähdetään suunnittelemaan tulevaa sukupolvenvaihdosta.

5.2 Toimeksiantajayrityksen verohuojennusmahdollisuudet

Kuten aiemmin todettiin, luopuja on omistanut yrityksestä 50 prosenttia yli 10 vuoden ajan ja 50 prosenttia viiden vuoden ajan. Tämä asettaa ehtoja sukupolvenvaihdoksen TVL:n mukaisia huojennuksia mietittäessä. TVL:n mukaisen huojennuksen vaatimuksena oli 10 vuoden omistajuus, joten tässä vaiheessa kriteerit täyttyvät 50 prosentin osalta. Toiselta osuudelta ei huojennusta ole mahdollista saada.

Lahja- ja perintöverolain osalta case-yritystä koskee eniten omistusaikarajoitus. Tämähän tarkoitti, että jatkajan tulee harjoittaa 5 vuotta aktiivista toimintaa verotuksen toimittamisen jälkeen. Tuloverolain osalta vaatimus ei ole yhtä tiukka, koska tällöin vaaditaan 5 vuoden omistajuus, mutta toiminnan jatkamiselle ei ole asetettu ehtoja. Muiden kriteereiden pitäisi täytyä käytettävissä olevien tietojen perusteella.

5.3 Toimeksiantajayrityksen arvonmääritys

Toimeksiantajayrityksen omaisuus perustuu suurimmalta osin kalustoon. Lisäksi yrityksen arvoon vaikuttaa voimassa olevat sopimukset urakanantajien kanssa. Vertailuluovutusten arvoa ole käytettävissä, koska vuoden 2013 yrityskaupan jälkeen yrityksen tilanne on muuttunut huomattavasti. Tehdään siis esimerkkinä laskelmat toimeksiantajayrityksen suuntaa-antavilla datatiedoilla ja katsotaan millainen arvo milläkin laskentamallilla toimeksiantajayritykselle tulisi.

Substanssiarvo: 250 000 euroa. Substanssiarvon määrittäminen ei välttämättä anna todellista kuvaa tämän kaltaisten yritysten arvosta, koska arvossa on huomioitu vain yrityksen varat vähennettynä veloilla, jolloin tulevaa tulosta ei tule lainkaan huomioiduksi. Lisäksi arvoon vaikuttaa toimeksiantajayrityksen varojen sitoutuminen kalustoon, joihin on investoitu viime vuosina runsaasti.

Tuottoarvo: 15 prosentin tuottokannalla on 400 000 euroa.

Koska tuottoarvo on suurempi kuin substanssiarvo, tulee käyväksi arvoksi näiden keskiarvo eli $(250\,000 + 400\,000) / 2 = 325\,000$ euroa.

Vapaan kassavirtalaskelman osalta arviointi yrityksen arvoksi sijoittui välille 400 000 – 850 000 euroa. Toimeksiantajayrityksessä on tehty parin viimeisen vuoden aikana runsaasti suuria investointeja ja niiden määrä tulevaisuudessa on vielä avoin. Näiden arvioiminen toi vaihteluvälin myös arvonmäärittämiseen tässä laskentamallissa.

Yritykselle on vuonna 2013 tehty arvonmäärittäminen, jonka laskutapaa kopioiden tehdyn arvonmäärittämisen mukaan yrityksen nykyinen arvo sijoittui välille 550 000 – 900 000 euroa. Tämä arvonmäärittämistapa on vain suuntaa antava, koska tilanne vuodesta 2013 on muuttunut huomattavasti, eikä esimerkiksi kaluston tämänhetkistä arvoa pystytä tarkasti määrittämään.

Kuten laskelmista näkyy, tämän kaltaisen yrityksen kohdalla eri arvonmäärittämistavat antavat huomattavasti toisistaan poikkeavia lukuja arvioitaessa arvonmäärittäminen ei tule olemaan yksinkertaista. Jotta päästäisiin lähelle todellista arvoa, olisi yksi mahdollisuus ns. jakaa yritys paperilla osiin ja tätä kautta määrittää arvot eri osa-alueille ja näin saada kokonaisvaltainen arvonmäärittäminen. Tällöin käytettäväksi tulisi useampi eri yrityksen arvonmäärittämismalli.

5.4 Toimeksiantajayrityksen esimerkkilaskelmat

Seuraavat taulukot (taulukko 2 ja taulukko 3) on laadittu toimeksiantajayrityksen tiedoin. Taulukoissa on mallina käytetty taulukko 1:n (sivu 23) perustietoja.

Toimeksiantajayrityksen käypänä arvona on huomioitu 750 000 euroa (375 000 euroa 50 %) ja arvostamislain mukaisena arvona 250 000 euroa (125 000 euroa 50 %). Yli 10 vuotta omistetun osuuden hankintahinta vähäinen, jolloin käytetty hankintameno-olettamaa 40 %. Vuonna 2013 hankitun 50 %:n osuuden hankintahintana 185 000 euroa, joten taulukossa 3 on käytetty hankintahintaa laskelmissa, koska tämä edullisempi vaihtoehto kuin käyttää 20 %:n hankintameno-olettamaa. Lahja- ja perintövero on laskettu jokaiselle kolmelle luovutuksensaajalle erikseen.

Taulukko 2. Omistusaika yli 10 vuotta. Hankintameno-olettama 40 %.

Luovutus-tapa	Kauppahinta yli ¼	Lahja	Perintö	TVL 48.1 § 3 kohdan huojennus	PerVL 55.1 §, osittainen huojennus	PerVL 55.5 §, kokonais- huojennus
Milloin	Lahjavero halutaan minimoida	Luovuttaja ei tarvitse rahaa	Luovutus mahdollista siirtää tulevaisuuteen	Luovuttaja haluaa jonkinlaisen korvauksen	Luovuttaja ei halua korvausta	Luovuttaja haluaa jonkinlaisen korvauksen
Kauppahinta % käyvästä arvosta	76 – 100 %	0 %	0 %	0 – 100 %	0 – 50 %	51 – 100 %
Kauppahinta esimerkiksi	285 000	0	0	375 000	0	191 250
Luovuttajan verokustannus	0	0	0	0	0	0
Luovutuksensaajan verokustannus	0	3 * 13 100 = 39 300	3 * 11 950 = 35 850	0	3 * 1 033 = 3 099	0
Varainsiirtoverokustannus	4 560	0	0	6 000	0	3 060
Kokonaisverorasitus	4 560	39 300	35 850	6 000	3 099	3 060
Luovutuksensaajan rahoitustarve	289 560 / 3 = 96 520	39 300 / 3 = 13 100	35 850 / 3 = 11 950	381 000 / 3 = 127 000	3 099 / 3 = 1 033	194 310 / 3 = 64 770

Taulukko 3. Omistusaika alle 10 vuotta. Hankintahinta 185 000 euroa.

Luovutus- tapa	Kauppa täy- teen hin- taan	Kauppa- hinta yli ¼	Lahja	Perintö	PerVL 55.1 §, osittai- nen huo- jennus	PerVL 55.5 §, ko- konais- huojen- nus
Milloin	Normaali- kauppa, TVL 48 §:n huo- jennus ei so- vellu	Lahjavero halutaan minimoida	Luovuttaja ei tarvitse rahaa	Luovutus mahdol- lista siirtää tulevaisuu- teen	Luovuttaja ei halua korvausta	Luovuttaja haluaa jon- kinlaisen korvauk- sen
Kauppa- hinta % käy- västä ar- vosta	100 %	76 – 100 %	0 %	0 %	0 – 50 %	51 – 100 %
Kauppa- hinta esi- merkiksi	375 000	285 000	0	0	0	191 250
Luovuttajan verokustan- nus	63 400	32 800	0	0	0	1 875
Luovutuk- sensaajan verokustan- nus	0	0	3 * 13 100 = 39 300	3 * 11 950 = 35 850	3 * 1 033 = 3 099	0
Varainsiirto- verokustan- nus	6 000	4 560	0	0	0	3 060
Kokonais- verorasitus	69 400	37 360	39 300	35 850	3 099	4 935
Luovutuk- sensaajan rahoitus- tarve	381 000 / 3 = 127 000	289 560 / 3 = 96 520	39 300 / 3 = 13 100	35 850 / 3 = 11 950	3 099 / 3 = 1 033	194 310 / 3 = 64 770

Näiden taulukoiden perusteella voidaan tehdä alustavia kustannuslaskelmia muutamien eri toteutusvaihtoehtojen osalta:

a) Verotuksellisesti edullisin vaihtoehto

Katsottaessa verotuksellisesti edullisinta vaihtoehtoa tulisi molemmista taulukoista huomioitavaksi PerVL 55.1 §:n mukainen osittainen huojaennus, jolloin kauppahinta olisi 0 – 50 % käyvästä arvosta.

b) Luovuttajan osalta kannattavin vaihtoehto

Luovuttajan näkökulmasta katsottuna kannattavimmat vaihtoehdot ovat kauppa täyteen hintaan, jolloin 50 %:n omistusosuudesta ei hänen tarvitse suorittaa veroa TVL:n 48.1 § 3 kohdan huojennusmahdollisuuden vuoksi. Toisen omistusosuuden osalta vero tulee suoritettavaksi, mutta tämä silti olisi olettavastikin kannattavin vaihtoehto luovuttajalle.

c) Luovutuksensaajan osalta kannattavin vaihtoehto

Luovutuksensaajan osalta kannattavin vaihtoehto on molempien taulukoiden osalta PerVL 55.1 §:n mukaisen huojennuksen käyttäminen. Tämä ei tosin vartenotettava vaihtoehto suoraan, koska tällöin luovuttajalle ei tule mitään korvausta vaihdoksesta.

Lähtökohtana kuitenkin on, että luovuttaja saa elämäntyöstään korvauksen ja hänen eläkepäivänsä turvataan, mutta myös se, ettei luovutuksensaajat joudu kohtuuttomaan velkavastuuseen. Tämän perusteella yksi vartenotettava vaihtoehto vaihdoksen suorittamiseksi yllä olevien taulukoiden perusteella olisi tällöin huomioida taulukosta 2, jossa omistusosuus yli 10 vuotta, kauppa täyteen hintaan soveltaen TVL 48.1 § 3 kohdan huojennusta ja taulukosta 3 PerVL 55.5 §:n mukaista kokonaishuojennusta ja määritellä kauppahinta tähän välille 51 – 100 %. Tällöin molemmat osapuolet tulee huomioiduksi, eikä verokustannukset nouse kohtuuttoman suuriksi. Alla esimerkkilaskelma kustannuksista (taulukko 4), mikäli taulukon 3 kauppahinta olisi 51 % eli 191 250 euroa.

Taulukko 4. Esimerkkilaskelma kustannuksista.

<u>Luovuttaja:</u>	
Myyntitulot (taulukko 2)	+ 375 000 €
+ Myyntitulot (taulukko 3)	+ 191 250 €
- Myyntivoiton verot taulukko 3 myyntitulosta => 191 250 – 51 % han- kintahinnasta (185 000 * 51 %) 94 350 = 96 900 => 30 % * 30 000 + 34 % * 66 900	- 31 746 €
Käteen jäävä osuus yhteensä:	+ 534 504 €
<u>Luovutuksensaaja:</u>	
Kauppahinta (taulukko 2)	+ 375 000 €
+ Kauppahinta (taulukko 3)	+ 191 250 €
+ Varainsiirtoverot 375 000 * 1,6 % + 191 250 * 1,6 %	+ 9 060 €
Rahoitustarve yhteensä:	575 310 €
Rahoitustarve/luovutuksensaaja:	191 770 €

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda toimeksiantajan tulevaa sukupolvenvaihdosprosessia varten kuvaus mistä prosessin kustannukset koostuvat, sekä luoda suuntaa antavia esimerkkilaskelmia kustannuksista. Ajatuksena oli, että koska asia on uusi molemmille osapuolille, saataisiin tällä työllä tuotua esille tietoa tulevasta prosessista.

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin. Laskelmien osalta tulokset ovat vain suuntaa-antavia, koska varsinaiseen sukupolvenvaihdosprosessiin liittyvä yrityksen arvonmääritys tehdään vasta meneillään olevan tilikauden päättyessä, eikä salassapitovelvollisuuden vuoksi yrityksen suoria datatietoja ollut järkevää käyttää. Mutta, laskelmat antavat selkeän kuvauksen siitä, mitä vaihtoehtoja sukupolvenvaihdosprosessin suorittamiseksi on olemassa, miten valittujen vaihtoehtojen kustannukset koostuvat ja mitä verotuksellisia huojennusmahdollisuuksia on olemassa.

Opinnäytetyön haastavin osuus oli yrityksen arvon määrittäminen. Yrityksen luonteen vuoksi perinteiset määrittäsmallit antoivat arvoja suurella hajonnalla, joten mielenkiinnolla odotan, millaiseen arvoon yritys määritetään, kun virallinen määrittäminen tehdään tilikauden päättyessä. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyötä oli todella mielenkiintoista tehdä, koska asia koskee myös itseäni. Aiemmin asiaan en ollut perehtynyt, joten eritoten verotuksen monet mallit toivat useita ahaa-elämyksiä ja vahvisti sitä ajatusta, että verottajalta on syytä tämänkin yrityksen osalta pyytää ennakkopäätös verotuksesta, jotta ikäviltä yllätyksiltä vältyttäisiin prosessissa.

LÄHTEET

Immonen, R. & Lindgren, J. 2013. Onnistunut sukupolven vaihdos. 4., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Juusela, J. & Tuominen, S. 2010. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kangas, E. 2004. Yrittäjäpolvenvaihdos – yrittäjän opas. Pori: Sataosaajat Osuuskunta. Viitattu 6.3.2018 <http://www.efesonline.org/FI/Yrittajapolvenvaihdos.pdf>

Kess, M. 2011. Onnistunut sukupolvenvaihdos. Helsinki: Edita.

Kukkonen, M. & Walden, R. 2014. PK-yrityksen verosuunnittelu. 2. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kuusisto, M-E. & Kuusisto, T. 2008. Johtaja vaihtuu. Helsinki: Talentum.

Lakari, T. & Engblom, A. 2012. Käytännön sukupolvenvaihdos. 2., uudistettu painos. Helsinki: KHT-Media Oy.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Ossa, J. 2014. Sukupolvenvaihdos ja yritystoiminnan lopettaminen. Helsinki: Helsingin Kamari Oy.

Tomperi, S. 2014. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 26., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Verohallinto. 2017a. Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos verotuksessa. Osoitteessa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60519/osakeyhtion-sukupolvenvaihdos-verotuksessa/>. Viitattu: 10.3.2018

Verohallinto. 2017b. Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa. Osoitteessa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47834/varojen-arvostaminen-perinto--ja-lahjaverotuksessa/>. Viitattu: 20.3.2018

Yrittäjät 2014. Arvonmääritys. Osoitteessa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/arvonmaaritys-316987>. Viitattu 15.3.2018

Yrittäjät 2017. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Osoitteessa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/omistajanvaihdos/verotus-omistajanvaihdoksissa/sukupolvenvaihdoksen-verotus-320575>. Viitattu: 18.4.2018